

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

_____Л.О. Болтянська

«_____» _____2019р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Ціноутворення»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»

зі спеціальності **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

факультет економіки та бізнесу

2019 – 2020 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Ціноутворення» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Мелітополь, ТДАТУ. 2019 – 17 с.

Розробник: Лисак О.І., к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри підприємництва,

торгівлі та біржової діяльності

к.е.н., доцент _____ Л.О. Болтянська

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр».

Протокол № ____ від «_____» _____ 2019 року

Голова, доц. _____ А.А. Костякова

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 5	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u>	вибіркова	
Загальна кількість годин – 150 годин	Спеціальність <u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u>	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		Зкурс/ 1с	5 / 1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 5 год. самостійна робота студента – 10 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	30 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	100 год.
		Форма контролю: диференційний залік	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета надання студентам теоретичних знань і практичних навичок з питань формування цін та розробки цінової політики; категорій і механізмів ціноутворення, структури цін.

Завдання: вивчення сучасних методик, способів ціноутворення, формування вмінь з розрахунку цін на продукцію промислового виробництва в умовах ринку, набуття практичних навичок по використанню цін.

Предмет: методологія та інструментарій ціноутворення.

У результаті вивчення дисципліни **студент повинен**

знати: основні теорії вартості, поняття ціни, трансформацію категорій «ціна» і «витрати», сутність поняття еластичності попиту, світовий досвід, вітчизняну практику регулювання ціноутворення, законодавчо-нормативні акти щодо ціноутворення в Україні на сучасному етапі, принципи, методи формування ціни, функції, види ціни, її складові, сучасний рівень цін на сільськогосподарську продукцію, взаємозв'язок ціноутворення з інфляцією, паритет (диспаритет) цін, положення про міжгалузеву комісію з цін, зв'язок ціни із якістю продукції, значення системи цінового моніторингу, порядок здійснення контролю за цінами та відповідальність за порушення у сфері встановлення і застосування цін;

вміти: визначати еластичність попиту за ціною товарів та доходами населення, розраховувати закупівельну, оптову, роздрібну ціну, паритетну ціну, ціни «франко...», формувати нормативний рівень витрат та мінімально-допустиму ціну, визначати економічну ефективність випуску продукції більш високої якості, розмір штрафу за відповідні порушення дисципліни цін.

бути ознайомленим: із законодавчою базою України з питань, що вивчаються дисципліною, з історичним розвитком економічних процесів та явищ.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади ціноутворення та його регулювання

Тема 1. Сучасні теоретичні та методологічні основи ціноутворення [5, с. 7-18, 6, с. 28-31, 7, с. 5-7, 8, с. 8-44, 15, с. 33-58, 16, с. 4-18, 24-29, 20, с. 7-16, 21, 24, 27 с.1357-1366, 31, 37 с. 45-55, 41 с. 42-47, 45 с. 260-268,]

Ціна як інструмент економіки. Ринкове ціноутворення, централізоване державне ціноутворення. Теорії, що визначають цінність товару: теорія трудової вартості, теорія граничної корисності, теорія попиту та пропозиції. Функції ціни: обліку й виміру витрат суспільної праці, збалансованості попиту та пропозиції, розподілу й перерозподілу, стимулююча функція. Методологія, методика ціноутворення. Принципи ціноутворення: науковість обґрунтування цін, цільова спрямованість цін, принцип безперервності, принцип єдності процесу ціноутворення. Діюча система цін: ціни, по яких підприємницька структура закупає економічні ресурси; ціни, які використовуються підприємницькою структурою для здійснення внутрішньогосподарських; ціни, по яких підприємницька структура реалізує кінцеву продукцію, роботи й послуги.

Тема 2. Склад ціни та формування її елементів [5, с. 100-109, 6, с. 5-28, 8, с. 13-16, 9, с. 45-58, 10, 2116, с. 29-46, 20, с. 182-185, 21, 24, 25 с.69-80, 28 с.85-90, 31, 37 с. 46-55, 38 с.139-151, 42 с. 30-32, 47 с. 48-51, 58]

Склад і структура ціни. Оптові та роздрібні ціни на товари. Закупівельні ціни. Облік витрат при встановленні ціни. Прямі та непрямі витрати. Загальновиробничі витрати, способи їх розподілу. Торгівельні націнки та надбавки посередників у ціні. Формування товарних податків у ціні. ПДВ, мито, акцизний збір. Ставки податків та зборів, методика нарахування.

Тема 3. Чинники ціноутворення [5, с. 24-53, 6, с. 40-46, 9, с. 110-115, 20, с. 185-188, 19, с. 40-51, 95-104, 23 с. 58-59, 26 с. 49-56, 29, 40, 48, 55]

Кон'юнктура ринку та кон'юнктуруотворюючі фактори. Показники, що характеризують кон'юнктуру: показники виробництва, внутрішнього товарообігу, зовнішньої торгівлі, кредитно-грошової сфери. Типи потоків у каналах збуту: прав власності, фізичний, замовлень, фінансовий та потік інформації. Вплив споживачів на ціноутворення. Пряма та перехресна еластичність попиту за ціною. Коефіцієнт еластичності. Конкуренція як один з факторів ціноутворення. Модель п'яти конкурентних сил.

Тема 4. Цінова політика і стратегія підприємства [5, с. 68-90, 6, с. 69-86, 7, с. 48-54, 89-112, 9, с. 115-140, 16, с. 72-99, 20, с. 198-199, 19, с. 78-95, 22 с. 35-36]

Цінова політика підприємства. Цілі цінової політики у короткостроковому та довгостроковому періодах. Життєвий цикл товару. Політика цін життєвого циклу товару. Фактори, які необхідно враховувати при обґрунтуванні цін на різних стадіях ЖЦТ. Основні стратегії ціноутворення: стратегії високих, середніх та низьких цін, стратегія цільових цін, стратегія «проходження за

лідером», стратегії психологічних цін. Етапи розробки цінової стратегії: збір вихідної інформації, стратегічний аналіз, формування стратегії.

Тема 5. Методи ціноутворення [5, с. 141-152, 6, с. 87-99, 7, с. 56-71, 8, с. 14-28, 9 с. 220-306, 16, с. 46-61, 20, с. 199-201]

Методи встановлення цін, їх особливості, переваги, недоліки, умови застосування. Методи визначення цін на підставі витрат виробництва: витрати плюс прибуток, мінімальних витрат, надбавок до ціни, цільового ціноутворення, з урахуванням "точки беззбитковості". Ринкові методи визначення цін: аукціон, метод визначення ціни з орієнтацією на ринкові ціни, тендерне ціноутворення, ціноутворення на основі поточних цін, визначення ціни за рівнем конкурентоспроможності товару. Параметричні методи ціноутворення: питомих показників, баловий, агрегатний. Застосування кореляційно-регресійного аналізу.

Змістовий модуль 2. Види цін, удосконалення ціноутворення

Тема 6. Державне регулювання цін [6, с. 36-40, 8, с. 33-38, 15, с. 304-311, 90-110, 10, 16, с. 100-119, 19, с. 101-111, 291-294, 20, с. 51-78, 27 с. 1357-1366, 30, 36 с. 97-101, 46 с. 175-182]

Необхідність та цілі державного регулювання цін. Форми втручання держави в процес ціноутворення: обмеження рівня ціни; уведення податкових платежів, що призводять до вилучення доходів у виробників та споживачів; державна підтримка цін через дотації. Прямі (застосування фіксованих цін, граничних рівнів цін, декларування зміни цін, уведення граничних рівнів торговельно-збутових надбавок, «заморожування» цін, дотування виробництва товарів, укладання договорів про ціни між підприємствами та державою) та опосередковані (диференціація рівня ставок товарних податків, пільгове оподаткування та кредитування, зміна ставок ввізного мита, уведення граничних нормативів рентабельності) методи регулювання ціноутворення. Антиінфляційна державна політика. Політика доходів. Адаптаційна політика. Дефляційна політика

Тема 7. Система цін. Види цін і тарифів [5, с. 100-109, 6, с. 46-64, 8, с. 7-11, 9, с. 18-24, 16, с. 18-24, 19, с. 16-40, 47 с. 48-51]

Класифікаційні ознаки. Види цін. Знижки із ціни: загальні (прості), бонусні, прогресивні, дилерські, спеціальні, експортні знижки.

Тема 8. Ціноутворення у сфері виробництва сільськогосподарської продукції [20, с. 297-304, 21, 24, 26 с. 49-56, 28 с. 85-90, 31, 36 с. 97-101, 38 с. 139-151, 46 с. 175-182, 48 с. 37-39, 49, 50, 51, 52 с.54-59,55,56]

Система цін в аграрній економіці. Еквівалентність обміну і ціновий паритет. Критерій паритетності. Методичні принципи формування цін у сільському господарстві. Схема розрахунку еквівалентної ціни сільськогосподарської продукції. Регулювання цін на сільськогосподарську продукцію. Державно-владні (нормативно-правова база, владні структури загальнодержавного та регіонального рівнів) й ринкові регулятори (попит, пропозиція, конкуренція та інші ринкові фактори; виробники, споживачі,

інфраструктура, професійні та міжпрофесійні об'єднання). Підходи до розрахунку рівня підтримки. Канали реалізації сільськогосподарської продукції. Кон'юнктура аграрних ринків. Конкурентоспроможність продукції, підприємств та шляхи її підвищення.

Тема 9. Ціни біржової угоди [19, с. 217-228, 20, с. 164-173]

Поняття товарної біржі. Принципи діяльності товарної біржі. Види біржових цін: ціни ф'ючерсних та аукціонних угод, спотові та форвардні ціни на реальні активи. Біржова угода. Біржові котирування. Ціна біржової угоди. Аграрна біржа.

Тема 10. Ціноутворення зовнішнього ринку [5, с. 213-230, 10, с. 51-60, 15, с. 310-316, 15, с. 61-72, 20, с. 251-255, 19, с. 104-147]

Цінотворчі чинники (загальноекономічні, конкретно економічні, специфічні, спеціальні, неекономічні) у зовнішній торгівлі та форми їх прояву. Види цін у зовнішній торгівлі: світові, контрактні та зовнішньоторговельні. Базисні та фактурні зовнішньоторговельні ціни. Механізм розрахунку експортних цін (правила встановлення непрямих податків, умови ціноутворення, можливі поправки при встановленні цін тощо). Встановлення цін на імпорту продукцію. Включення непрямих податків до складу цін на імпорту продукцію.

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб	сем (пр.)	СРС	
Змістовий модуль 1. «Теоретичні засади ціноутворення та його регулювання»							
1	Лекція 1	Сучасні теоретичні та методологічні основи ціноутворення	2	-	-	-	-
	Практична робота 1	Сучасні теоретичні та методологічні основи ціноутворення	-	-	2	-	6
	Самостійна робота 1	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	2
2	Лекція 2	Склад ціни та формування її елементів	2	-	-	-	-
	Практична робота 2	Склад ціни та формування її елементів	-	-	4	-	6
	Самостійна робота 2	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	2
3	Лекція 3	Чинники ціноутворення	2	-	-	-	-
	Практична робота 3	Чинники ціноутворення	-	-	2	-	6
	Самостійна робота 3	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	2
4	Лекція 4	Цінова політика і стратегія підприємства	2	-	-	-	-
	Практична робота 4	Цінова політика і стратегія підприємства	-	-	4	-	6
	Самостійна робота 4	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	2
5	Лекція 5	Методи ціноутворення	2	-	-	-	-
	Практична робота 5	Методи ціноутворення	-	-	2	-	6
	Самостійна робота 5	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	2
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I	-	-	-		10
Всього за змістовий модуль 1 – 74 год.			10	0	14	50	50
Змістовний модуль 2. «Види цін, удосконалення ціноутворення»							
8	Лекція 6	Державне регулювання цін	2	-	-	-	-
	Практична робота 6	Державне регулювання цін	-	-	4	-	8
	Самостійна робота 6	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	12	2

		порталі					
9	Лекція 7	Система цін. Види цін і тарифів	2	-	-	-	-
	Практична робота 7	Система цін. Види цін і тарифів	-	-	2	-	3
	Самостійна робота 7	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
10	Лекція 8	Ціноутворення у сфері виробництва сільськогосподарської продукції	2	-	-	-	8
	Практична робота 8	Ціноутворення у сфері виробництва сільськогосподарської продукції	-	-	4	-	
	Самостійна робота 8	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	12	2
11	Лекція 9	Ціни біржової угоди	2	-	-	-	3
	Практична робота 9	Ціни біржової угоди	-	-	2	-	
	Самостійна робота 9	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
12	Лекція 10	Ціноутворення зовнішнього ринку	2	-	-	-	-
	Практична робота 10	Ціноутворення зовнішнього ринку	-	-	4	-	4
	Самостійна робота 10	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	1
13-14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II		-	-	10-	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за змістовий модуль II					10
Всього за змістовний модуль 2 – 76 год.			10	0	16	50	50
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.			20	0	30	100	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Дайте визначення категоріям ціна та ціноутворення.
2. Системи ціноутворення.
3. Охарактеризуйте теорії ціноутворення
4. Охарактеризуйте функції цін.
5. Що таке методологія ціноутворення.
6. Що таке методика ціноутворення.
7. Охарактеризуйте принципи ціноутворення.
8. Система цін.
9. Охарактеризуйте склад ціни.
10. Яким чином формується відпускна, оптова та роздрібна ціна.
11. Дайте визначення собівартості продукції.
12. Складові собівартості продукції.
13. Визначення прибутку в ціні та шляхи його збільшення.
14. Охарактеризуйте непрямі податки.
15. Охарактеризуйте принципи ціноутворення.
16. Механізм застосування оптово-збутових та торгівельних націнок.
17. Алгоритм встановлення ціни.
18. Наведіть класифікацію чинників ціноутворення.
19. Назвіть типові цілі маркетингової політики ціноутворення.
20. Дайте класифікацію та визначення видів витрат.
21. Види цінової еластичності попиту.
22. Що показує коефіцієнт цінової еластичності попиту?
23. Наведіть методики розрахунку коефіцієнтів цінової еластичності попиту: коефіцієнт точкової еластичності; коефіцієнт дугової еластичності; коефіцієнт перехресної еластичності; коефіцієнт еластичності за доходом.
24. Дайте трактування значення коефіцієнту цінової еластичності попиту щодо поведінки покупця та впливу ціни на прибуток.
25. Як впливає рівень конкуренції на ціноутворення?
26. Охарактеризуйте цілі цінової політики.
27. Обґрунтуйте необхідність розробки цінової політики на підприємстві.
28. Яким чином етапи життєвого циклу товару впливають на цінову політику.
29. Що таке стратегія ціноутворення.
30. Охарактеризуйте основні підходи до стратегій ціноутворення.
31. Охарактеризуйте основні стратегії ціноутворення.
32. Етапи розробки цінової стратегії.
33. Охарактеризуйте методику визначення ціни витратними методами.
34. Назвіть витратні методи ціноутворення.
35. Проаналізуйте переваги та недоліки витратних методів ціноутворення.
36. Охарактеризуйте методику визначення ціни ринковими методами.
37. Назвіть ринкові методи ціноутворення.

38. Проаналізуйте переваги та недоліки ринкових методів ціноутворення.
39. Визначте особливості тендерного ціноутворення.
40. Охарактеризуйте параметричні методи ціноутворення, їх переваги та недоліки.
41. Обґрунтуйте необхідність державного регулювання цін.
42. Що таке державне регулювання цін.
43. Мета державного регулювання цін.
44. Методи прямого державного регулювання цін.
45. Повноваження органів державної влади щодо державного регулювання цін.
46. Діяльність органів державної влади щодо обмеження монополізму.
47. Методи непрямого державного регулювання цін.
48. Роль непрямого оподаткування в державному регулюванні цін.
49. Методика ціноутворення.
50. Цілі державної цінової політики.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Що таке система цін.
2. Назвіть ознаки класифікації цін.
3. Які види цін виділяють за характером руху товарів
4. Чим відрізняються фіксовані та регульовані ціни?
5. Вкажіть різницю між твердими, поточними та ковзаючими цінами.
6. Дайте характеристику умов франко.
7. Охарактеризуйте види знижок.
8. Використання знижок відноситься до стратегічних чи тактичних рішень ціноутворення?
9. Які функціональні залежності можливі між попитом і ціною?
10. Як змінюється "швидкість" попиту при лінійній, параболічній та оберненій функціях попиту?
11. За якою формулою оцінюється цінова еластичність попиту, якщо відома функція попиту?
12. Яке економічне тлумачення еластичності попиту від власної ціни?
13. Як за допомогою перехресного коефіцієнта еластичності визначити, чи є товар взаємозамінним або взаємодоповнюючим?
14. За якою формулою визначається оптимальна ціна товару, що максимізує прибуток?
15. Які коефіцієнти входять в формулу оптимальної ціни? Дайте їх економічне тлумачення.
16. Яка аналітична функція зображує криву прибутку підприємства за умови лінійної функції попиту?
17. Які точки на графіку лінійної функції називаються "мертвими"?

18. Охарактеризуйте проблеми ціноутворення в аграрних підприємствах в сучасних умовах.
19. Шляхи регулювання міжгалузевих економічних відносин.
20. Дайте визначення паритету цін. Що є критерієм паритетності.
21. Механізм розрахунку еквівалентної ціни сільськогосподарської продукції.
22. Що таке ціни підтримки, механізм їх застосування.
23. Напрями забезпечення паритету цін.
24. Механізм державної підтримки паритету цін.
25. Принципи ціноутворення в аграрній сфері.
26. Стандартизація та сертифікація сільськогосподарської продукції.
27. Дайте поняття товарної біржі.
28. Правові основи діяльності товарних бірж.
29. Що таке біржовий товар.
30. Біржова угода.
31. Види біржових цін, їх характеристика.
32. Чим відрізняються форвардні та спотові котракти.
33. Що таке ф'ючерсні угоди.
34. Біржові котирування та їх види.
35. Особливості функціонування аграрних бірж.
36. Як класифікуються ціноутворюючі чинники у зовнішній торгівлі ?
37. Які види цін використовуються у зовнішній торгівлі?
38. Як практично можна визначити світові ціни на товари ?
39. Які різновиди світових цін Вам відомі ?
40. Визначте складові елементи експортної ціни.
41. Як формується імпортна ціна ?
42. Опишіть систему поправок, що застосовується у зовнішньоторговельних цінах.
43. Як визначається митна вартість товарів ?
44. Охарактеризуйте систему індикативних цін, що використовується в Україні.
45. Визначте порядок складання зовнішньоторговельних контрактів.
46. Дайте визначення торгівельної діяльності.
47. Суб'єкти торгівельної діяльності.
48. Правила торгівельної діяльності продовольчими товарами.
49. Правила торгівельної діяльності непродовольчими товарами.
50. Методи формування цін торговими підприємствами.
51. Ціноутворення у громадському харчуванні.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Артус М.М. Формування механізму ціноутворення в умовах ринкової економіки : монографія. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 524 с.
2. Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., Іваннікова Н.А. та ін. Основи ціноутворення: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007 р. – 252 с.
3. Деякі питання Аграрної біржі : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2010 року № 196 // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. - 2010. - № 14. - С. 49-54.
4. Іваниенко В.В., Чечетов М.В. Ценообразование. Учебное пособие.–изд. 3-е, доп. – Х: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2004. – 224 с.
5. Колесников О.В. Ціноутворення: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.- 144 с.
6. Корінев В.Л. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник/ В.Л.Корінев, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – К.: Центр навчальної літератури, – 2007. – 200 с.
7. Литвиненко А.М. Маркетингова цінова політика: навч. посіб. / Я.В. Литвиненко. — К. : Знання, 2010. — 294 с. — (Вища освіта ХХІ століття).
8. Литвиненко Я.В. Сучасна політика ціноутворення: Навч. Посіб. Для студ. Вищ. Навч. закл. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.
9. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник - К.: «Центр учбової літератури», 2012. - 480 с.
10. Пінішко В.С., Мединська Т.В. Ціни і ціноутворення : навч.-метод. посібник. – Львів: Вид-во ЛКА, 2005. – 346 с.
11. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції : закон України від 4 червня 2009 року №1447-VI // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. - 2009. - № 53. - С. 7-15.
12. Про внесення змін до закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" : закон України від 21 грудня 2010 року № 2754-VI // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. - 2010. - № 101. - С. 70-72.
13. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції : закон України від 25 червня 2009 року № 1561-VI // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. - 2009. - № 58. - С. 9-16.
14. Про ціни та ціноутворення : закон України від 12 червня 2012 № 5007-VI // Офіційний вісник України : збірник нормативно-правових актів. - 2012. - № 58. - С. 11-17.
15. Теорія ціноутворення та технологічні карт вирощування сільськогосподарських культур / За ред. П.Т. Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця, В.Я. Месель-Веселяка. – К., 2008. – 698 с.
16. Тормоса Ю.Г. Ціни та цінова політика: Навч.-метод. Посібник для самост. Вивч. Дисц. – Вид. 2-ге, без змін – К.: КНЕУ, 2006, - 92 с.

17. Цeny и ценообразование / под ред. Есипова В.Е.: Учебник для вузов, изд-е 3-е. – С.-Пб.: Изд-во «Питер», 1999. – 464 с.
18. Шевчук Д.А. Ценообразование : учеб. пособие / Д. А. Шевчук.– М. : ГроссМедиа : РОСБУХ, –2008. – 240 с.
19. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: Навч. посібн. 2-ге вид., виправл. – К.: Кондор, 2004. – 214 с.
20. Шкварчук Л.О. Ціноутворення: підручник / Л.О. Шкварчук. – К.: Кондор. – 2008. – 460 с.

Допоміжна

21. Андреева Л.О, Болтянська Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андреева, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
22. Андреева Л.О. Методичні аспекти формування товарної політики підприємства/ Л.О. Андреева //Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2017. – № 3-4 (35-36).
23. Андреева Л.О. Моделювання конкурентоспроможності продукції / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 57-59.
24. Андреева Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. Практикум з економіки підприємства: електр. навч. посіб. – 2018. – 244 с.
25. Андреева Л.О., Лисак О.І. Ефективність торговельної діяльності аграрних підприємств/ Л.О. Андреева, О.І. Лисак // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2017. – № 1-2 (33-34). – С. 69-80.
26. Болтянська Л.О. Аналіз факторів формування пропозиції плодової продукції на ринку / /Л.О.Болтянська //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої.- Мелітополь 2016. - №3 (32). - С. 49-56
27. Болтянська Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська / ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366.
28. Болтянська Л.О. Формування ринкової ціни плодової продукції [Текст] / Л. О. Болтянська //Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства / ХНТУСГ. - Харків, 2007. - Вип. 52: Економічні науки. - С. 85-90
29. Бондар В. Основні чинники, що впливають на ціни внутрішнього ринку цукру в Україні / В. Бондар, С. Андрущенко // Пропозиція : український журнал з питань агробізнесу. - 2010. - № 6. - С. 26-28.

30. Бондар О. В. Державне цінове регулювання ринку зерна України / О. В. Бондар // Вісник СНАУ : науково-методичний журнал. - 2010. - № 6/1. - С. 14-23.
31. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. /А.С.Коноваленко, Л.О.Болтянська, Д.М. Трачова та інш. - Мелітополь.: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278с.
32. Калетнік Г. М. Роль інфраструктури аграрного ринку в ціноутворенні на сільськогосподарську продукцію / Г. М. Калетнік // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2010. - № 3. - С. 21-25.
33. Кваша С. М. Механізм прогнозування цін та обсягу товарообігу сільськогосподарської продукції на товарних біржах / С. М. Кваша, В. С. Чубань // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2011. - № 10. - С. 64-73.
34. Козловський С. В. Моделювання процесів ціноутворення в агропромисловому комплексі України / С. В. Козловський // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2010. - № 2. - С. 66-73.
35. Концепція ціноутворення на сільськогосподарську продукцію // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2008. - № 1. - С. 3-20.
36. Лисак О.І. Державне регулювання ціноутворення в аграрному секторі України / О.І. Лисак / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2014. - №2. – С. 97-101.
37. Лисак О.І. Перспективи розвитку електронної комерції в Україні / О.І. Лисак / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2017. – №3 (35). – С. 46-55.
38. Лисак О.І., Андрєєва Л.О. Проблеми та перспективи експорту аграрної продукції України/ О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва // Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. - 2017. - Vol. 3, № 1. - С. 139-151.
39. Месель-Веселяк В. Я. Ціновий механізм забезпечення зростання виробництва зерна в Україні (удосконалення науково-методичних підходів) / В. Я. Месель-Веселяк, О. Ю. Грищенко // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2011. - № 8. - С. 48-52.
40. Мудрак Р. Чинники цінової динаміки на ринку м'яса та м'ясопродуктів / Р. Мудрак // Економіка України : політико-економічний журнал. - 2009. - № 9. - С. 67-78.
41. Надикто В.Т. Сам на сам із «гойдалкою цін» / В.Т. Надикто, Ю.О. Прус // Зерно. – 2016. – № 10. – С.42-47.
42. Оптимізація витрат, цін і конкурентоспроможності виробництва зернових культур у господарствах зони Степу України / В. С. Рибка [та ін.] // Хранение и переработка зерна : научно-практический журнал. – 2010. - № 6. – С. 30-32.

43. Павленчак Н. Ф. Прогнозування обсягу пропозицій на ринку сільськогосподарської продукції в контексті процесу ціноутворення / Н. Ф. Павленчик // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2012. - № 4. - С. 64-72.
44. Паска І. М. Диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію / І. М. Паска // Вісник аграрної науки : науково-теоретичний журнал української академії наук. - 2012. - № 10. - С. 64-66.
45. Педченко Г.П. Соціальні аспекти розвитку підприємництва в Україні// Г.П. Педченко, Ю.О. Власюк / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2017. - № 1-2 (33-34)- С. С. 260-268.
46. Прус Ю. О. Визначення мінімальної ціни реалізації продукції рослинництва / Ю. О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 2 (26) – С. 175-182.
47. Прус Ю. О. Визначення ціни на послуги з подачі води / Ю. О. Прус // Меліорація та водовикористання – складова сталого розвитку водогосподарського комплексу країни: зб. матер. наук.-практ.конф. – Мелітополь: ВСП «МКТДАТУ», 2016. – С.48-51
48. Прус Ю. О. Ціни реалізації як чинник підвищення ефективності використання аграрного потенціалу регіону / Ю. О. Прус // Проблеми управління економічним потенціалом регіонів: зб. наук. праць всеукр. наук.-практ. конф. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – С.37-39.
49. Рудь В. П. Формування витрат та цін при виробництві овочів / В. П. Рудь // Вісник СНАУ : науково-методичний журнал. –2010. - № 9/2. – С. 99-102
50. Сало І. А. Особливості ціноутворення на ринку плодів та ягід / І. А. Сало // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2009. - № 10. - С. 82-86.
51. Сало І. А. Цінова еластичність на вітчизняному ринку плодів / І. А. Сало // Вісник аграрної науки : науково-теоретичний журнал української академії наук. - 2012. - № 6. - С. 72-75.
52. Теоретичні засади механізму ціноутворення продукції садівництва//Л.О.Болтянська// Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) №1 (17) Том 2, Мелітополь 2012, с. 54-59
53. Ушакова Н.Г., Савицька Н.Л. Міжнародне ціноутворення. Навч. посібн. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 218 с.
54. Франченко Л. О. Ціноутворення у зерновому господарстві: проблеми та шляхи вирішення / Л. О. Франченко // Вісник СНАУ : науково-методичний журнал. – 2010. - № 6/1. – С. 124-128.
55. Хорунжий М. Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М. Й. Хорунжий // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2011. - № 1. - С. 57-61.

56. Шиян Д. В. Теорії очікувань і динаміка цін на пшеницю / Д. В Шиян, Ю. Д. Бабочкіна // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2008. - № 10. - С. 67-72.
57. Шкварчук Л. О. Цінові тенденції на продовольчому ринку України / Л. О. Шкварчук // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2010. - № 7. - С. 57-63.
58. Шпичак О. М. Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / О. М. Шпичак // Економіка АПК : міжнародний науково-виробничий журнал. - 2012. - № 8. - С. 3-10.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
4. Сайт кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності <http://www.tsatu.edu.ua/et/>
5. Internet.